

Penitenciārā un probācijas darba speciālista profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – penitenciārā un probācijas darba speciālists.
2. Profesijas kods – 3439 42.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – ceturtais profesionālās kvalifikācijas līmenis.
2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:
 - penitenciārā un probācijas darba speciālists ir darbinieks, kurš nodrošina ar brīvības atņemšanu notiesāto un probācijas klientu (turpmāk – klienti) resocializācijas pasākumu izpildi, organizē kriminālsoda – piespiedu darbs – izpildi un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – izpildi; organizē un īsteno izlīgumu starp cietušo un personu, kura izdarījusi noziedzīgu nodarījumu; vāc informāciju izvērtēšanas ziņojumam par probācijas klientu; veic nosacīti notiesāto un nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto personu, kurām noteikta zema uzraudzības intensitāte, uzraudzību; informē ar brīvības atņemšanas sodu notiesātos par iespēju noslēgt vienošanos par postpenitenciārās palīdzības saņemšanas kārtību un veidiem; organizē brīvības atņemšanas kā kriminālsoda un apcietinājuma kā drošības līdzekļa pasākumu izpildi.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja analizēt un atlasīt nepieciešamo juridisko un citu informāciju.
2. Spēja izskatīt un pārbaudīt iesniegumus, sagatavot atbilžu projektus un nodrošināt sagatavoto dokumentu atbilstību lietvedības prasībām.
3. Spēja sadarboties ar valsts un pašvaldību institūcijām un nevalstiskajām organizācijām.

4. Spēja klientu disciplīnas pārkāpumu gadījumos piedalīties pārbaudēs un sagatavot ziņojumus par pārkāpumiem.

5. Spēja sastādīt soda izpildes, uzraudzības plānu un organizēt tā izpildi.

6. Spēja sekmēt klientu iesaistīšanu vispārējās un profesionālās izglītības pasākumos.

7. Spēja sekmēt klientu sociālo prasmju un izziņas iemaņu uzlabošanu, kā arī jaunu prasmju apgūšanu.

8. Spēja informēt klientus par sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības saņemšanas kārtību pēc atbrīvošanas.

9. Spēja gatavot klientu raksturojumus un virzīt tos izskatīšanai un spēja savākt informāciju izvērtēšanas ziņojumiem.

10. Spēja apkopot klientu disciplināro praksi, izskatīt un noformēt materiālus par klienta soda izciešanas režīma pārkāpumiem.

11. Spēja sagatavot materiālus klientu pamudināšanai un disciplinārsodīšanai.

12. Spēja konstatēt klientu psiholoģiskās krīzes gadījumu riskus un organizēt pasākumus krīzes novēršanai.

13. Spēja noteikt klientu problēmas, analizēt tās, rast risinājumus.

14. Spēja organizēt un vadīt izlīgumu starp cietušo un personu, kura izdarījusi noziedzīgu nodarījumu.

15. Spēja apzināt potenciālos darba devējus piespiedu darba un sabiedriskā darba jomā.

16. Spēja apzināt potenciālos sadarbības partnerus postpenitenciārās palīdzības jomā.

17. Spēja apzināt potenciālos klientus postpenitenciārās palīdzības jomā.

18. Spēja izprast konflikta būtību un tā risinājuma iespējas.

19. Spēja uzraudzīt personas, kuras ir nosacīti notiesātas vai pret kurām izbeigts kriminālprocess, tās nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības un kurām noteikta zema uzraudzības intensitāte.

20. Spēja nodrošināt kriminālsoda – piespiedu darbs – un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – izpildes organizēšanu.

21. Spēja organizēt brīvības atņemšanas kā kriminālsoda un apcietinājuma kā drošības līdzekļa pasākumu izpildi.

4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Piemērot tiesību aktus.

2. Izmantot teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas.

3. Lietot profesionālo terminoloģiju.

4. Ievērot darba aizsardzības un vides aizsardzības prasības.

5. Ievērot ugunsdrošības normas un prasības.

6. Sniegt pirmo palīdzību.

7. Lietot informācijas datubāzes un datorprogrammas.

8. Lietot biroja tehniku.

9. Novērtēt situāciju un prognozēt riskus.

10. Noteikt darba uzdevumu prioritātes.

11. Veikt darbu patstāvīgi, prast plānot un organizēt darbu, patstāvīgi pieņemt lēmumus.

12. Strādāt komandā.

13. Komunicēt un sadarboties ar citiem darbiniekiem un sabiedrību.
14. Prast argumentēt un aizstāvēt savu viedokli.
15. Ievērot profesionālās ētikas principus.
16. Pilnveidot savu fizisko sagatavotību.
17. Lietot divas svešvalodas.
18. Risināt konflikta situācijas.
19. Pastāvīgi pilnveidot profesionālās zināšanas, iemaņas un prasmes.
20. Motivēt klientu uz sadarbību.
21. Novērtēt klientu uzvedību.
22. Noformēt dokumentus atbilstoši lietvedības normatīvo aktu prasībām.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:
 - 1.1. Eiropas Savienības, starptautiskās un cilvēktiesības;
 - 1.2. valsts un tiesību teorija;
 - 1.3. socioloģija;
 - 1.4. kriminoloģija un penoloģija;
 - 1.5. civilprocesa tiesības un civiltiesības;
 - 1.6. pašvaldību tiesības;
 - 1.7. psiholoģijas pamati (vispārējā psiholoģija; personības psiholoģija; saskarsmes psiholoģija; sociālā psiholoģija; attīstības psiholoģija; grupu psiholoģija);
 - 1.8. darba tiesiskās attiecības;
 - 1.9. sociālā drošība;
 - 1.10. profesionālie termini vismaz divās svešvalodās.
2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas lietošanas līmenī:

- 2.1. valsts valoda;
- 2.2. krievu valoda un cita svešvaloda;
- 2.3. ētika;
- 2.4. pirmā palīdzība;
- 2.5. konstitucionālās tiesības;
- 2.6. tiesību normu piemērošana;
- 2.7. administratīvo pārkāpumu tiesības;
- 2.8. administratīvā procesa tiesības;
- 2.9. krimināltiesības;
- 2.10. darba aizsardzība un paš aizsardzības mehānismi;
- 2.11. informātika un telekomunikāciju sistēmas;
- 2.12. konfliktoloģija un izlīguma organizēšana un vadīšana starp cietušo un personu, kura izdarījusi noziedzīgu nodarījumu;
- 2.13. penitenciārā pedagogija un penitenciārā psiholoģija;
- 2.14. sociālais darbs un postpenitenciārā palīdzība;
- 2.15. ieslodzījuma vietu un probācijas iestādes darba organizācija;
- 2.16. kriminālsodu izpildi reglamentējošie normatīvie akti;
- 2.17. kriminālsoda - brīvības atņemšana un kriminālsoda – piespiedu darbs un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs izpildes organizēšana;
- 2.18. kriminālprocesa tiesības;
- 2.19. uzraudzības organizēšana personām, kuras nosacīti notiesātas vai pret kurām izbeigts kriminālprocess, tās nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības;
- 2.20. bērnu tiesību aizsardzība kriminālsodu izpildē;
- 2.21. vides aizsardzība;
- 2.22. lietvedības pamati.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
<p>1. Īstenot likumā paredzēto darbu ar probācijas mērķgrupu (probācijas klientiem, notiesātajiem, piederīgajiem u.c.) un personām, kas atrodas brīvības atņemšanas iestādē.</p>	<p>1.1. izprast un piemērot Latvijas Republikas spēkā esošos tiesību aktus, tajos iekļautos principus; 1.2. iegūt un analizēt informāciju par mērķgrupu; 1.3. analizēt un formulēt problēmas, kas pastāv darbā ar mērķgrupu un sniegt priekšlikumus; 1.4. prast sagatavot dokumentus atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām; 1.5. pilnveidot savas profesionālās zināšanas; 1.6. nodrošināt klienta lietas vadību; 1.7. spēt patstāvīgi saplānot savu darbu un izvirzīt prioritātes funkciju izpildes jomā; 1.8. prast apkopot statistikas datus.</p>
<p>2. Nodrošināt informācijas pieejamību par postpenitenciārās palīdzības iespējām.</p>	<p>2.1. spēja apzināt potenciālos sadarbības partnerus; 2.2. spēja apzināt potenciālos klientus; 2.3. informēt mērķgrupu par iespējām saņemt postpenitenciāro palīdzību. 2.4. sniegt atbalstu postpenitenciārās palīdzības sniegšanā.</p>
<p>3. Vākt informāciju izvērtēšanas ziņojumam par klientu.</p>	<p>3.1. organizēt izvērtēšanas ziņojumam nepieciešamās informācijas vākšanas procesu; 3.2. sagatavot izvērtēšanas ziņojuma sagatavotājam būtisku un precīzu informāciju par klientu; 3.3. sagatavot priekšlikumus par iespējamajiem uzraudzības nosacījumiem, ko tiesa un prokurors varētu piemērot klientam, tai skaitā priekšlikumus par probācijas programmām, kas var tikt piemērotas attiecīgajam klientam.</p>
<p>4. Organizēt un īstenot izlīgumu starp cietušo un personu, kura izdarījusi</p>	<p>4.1. izprast “Taisnīguma atjaunošanas” principus un pieejas; 4.2. prast organizēt un īstenot izlīgumu.</p>

noziedzīgu nodarījumu.	
5. Organizēt kriminālsoda – piespiedu darbs – un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – izpildi.	5.1. spēt apzināt un apkopot informāciju par potenciālajiem darba devējiem; 5.2. sniegt potenciālajiem darba devējiem informāciju par piespiedu darba un sabiedriskā darba būtību un iespēju slēgt līgumu/vienošanos; 5.3. izskaidrot probācijas klientam piespiedu darba/sabiedriskā darba izpildes nosacījumus un kārtību; 5.4. nodrošināt piespiedu darba/sabiedriskā darba izpildes kontroli.
6. Veikt nosacīti notiesāto un nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto personu, kurām noteikta zema uzraudzības intensitāte, uzraudzību.	6.1. izskaidrot klientam tiesas uzliktos un likumā noteiktos pienākumus, kā arī tiesiskās sekas, kas var iestāties to neievērošanas gadījumā; 6.2. organizēt nosacīti notiesāto un nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto personu, kurām noteikta zema uzraudzības intensitāte, uzraudzības procesu; 6.3. kontrolēt likumā noteikto un klientam tiesas vai prokurora uzlikto pienākumu izpildi; 6.4. sniegt atbalstu klientam un veikt darbības, kas vērstas uz klienta sociāli pieņemamas uzvedības nostiprināšanu un jaunu likumpārkāpumu izdarīšanas novēršanu.
7. Nodrošināt ieslodzīto personu resocializācijas pasākumu izpildi.	7.1. īstenot resocializācijas atbalsta pasākumus (psihodiagnostika, resocializācijas plāna izstrāde, atkārtotu noziedzīgu nodarījumu riska noteikšana); 7.2. līdzdarboties notiesāto sociālās uzvedības korekcijas pasākumos – motivēšana, darbs ar riska mērķgrupām utt.; 7.3. sociālās rehabilitācijas ietvaros organizēt ieslodzīto brīvā laika pasākumus; 7.4. sekmēt ieslodzītā sociālo prasmju un izziņas iemaņu uzlabošanu, kā arī jaunu prasmju apgūšanu; 7.5. organizēt notiesāto virzību progresīvās

	<p>soda izpildes sistēmas ietvaros;</p> <p>7.6. gatavot ieslodzīto raksturojumus;</p> <p>7.7. veikt ieslodzīto pienākumu un tiesību izskaidrošanu;</p> <p>7.8. sekmēt ieslodzīto iesaistīšanu kultūras un daiļrades pasākumos;</p> <p>7.9. sekmēt ieslodzīto iesaistīšanu nodarbinātības pasākumos;</p> <p>7.10. sekmēt ieslodzīto iesaistīšanu vispārējās un profesionālās izglītības pasākumos;</p> <p>7.11. organizēt notiesāto garīgo aprūpi un koordinēt reliģisko organizāciju reliģiskās darbības brīvības atņemšanas iestādē;</p> <p>7.12. sniegt atbilstoši savai kompetencei notiesātajām personām sociālos pakalpojumus.</p>
8. Ieslodzītā personības, sabiedriskās bīstamības un resocializācijas iespēju vērtēšana.	<p>8.1. iegūt informāciju par ieslodzīto, diagnosticēt ieslodzītā noziedzīgās rīcības cēloņus un sociālās barjeras, identificēt ieslodzītā vērtības un sociālo prasmju līmeni;</p> <p>8.2. noskaidrot ieslodzītā resocializācijas vajadzības;</p> <p>8.3. sastādīt ieslodzītā soda izpildes pasākumu plānu, paredzot pasākumus ar ieslodzīto visā soda izciešanas laikā;</p> <p>8.4. konstatēt psiholoģiskās krīzes gadījumu risku un veikt pasākumus plāna īstenošanai;</p> <p>8.5. apkopot ieslodzītā disciplināro praksi, izskatīt un noformēt materiālus par soda izciešanas režīma pārkāpumiem;</p> <p>8.6. izskatīt un sagatavot materiālus ieslodzītā pamudināšanai un disciplinārsodīšanai;</p> <p>8.7. noteikt ieslodzītā problēmas, analizēt tās un rast risinājumu.</p>
9. Sadarbība ar citām valsts un tiesībsargājošajām institūcijām, fiziskām un juridiskām personām.	<p>9.1. sniegt savas kompetences ietvaros informāciju un atbalstu personām, iestādēm, organizācijām;</p> <p>9.2. sadarboties savas kompetences ietvaros ar</p>

	<p>tiesībaizsardzības iestādēm, citām valsts un pašvaldības iestādēm un nevalstiskajām organizācijām;</p> <p>9.3. iesaistīt ieslodzītā radniekus resocializācijas procesā.</p>
--	--

Penitenciārā un probācijas darba speciālista profesijas standarta izstrādes darba grupa:

- L. Andriksone – Ieslodzījuma vietu pārvaldes Personālvadības daļas priekšniece;
- I. Dambe – augstskolas „Attīstība” Sociālā darba un sociālās pedagoģijas augstskolas studiju darba prorektore;
- A. Dementjevs – Valsts probācijas dienesta vadītājs;
- L. Jefremovs – Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka vietnieks;
- I. Kronberga – Latvijas Universitātes Krimināltiesisko zinātņu katedras lektore;
- D. Kubliņa – Valsts probācijas dienesta Juridiskās nodaļas vecākā referente;
- V. Lecinska – Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītība.

Penitenciārā un probācijas darba speciālista profesijas standarta eksperti:

- V. Liholaja – LU Juridiskās fakultātes Krimināltiesisko zinātņu katedras vadītāja prof.
- V. Tērauda – Biedrības „Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS” direktore